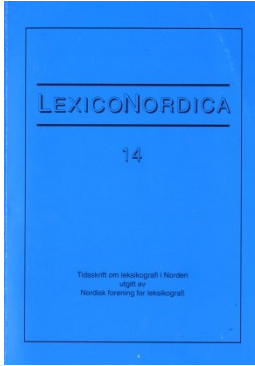

LexicoNordica

Titel:	Lexikografi i alle væder. Rapport från den 9:e konferensen om lexikografi i Norden, Akureyri, 22-26 maj 2007	
Forfatter:	Emma Sköldberg	
Kilde:	LexicoNordica 14, 2007, s. 145-150	
URL:	http://ojs.statsbiblioteket.dk/index.php/lexn/issue/archive	

© LexicoNordica og forfatterne

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

Søgbarhed

Artiklerne i de ældre LexicoNordica (1-16) er skannet og OCR-behandlet. OCR står for 'optical character recognition' og kan ved tegngenkendelse konvertere et billede til tekst. Dermed kan man søge i teksten. Imidlertid kan der opstå fejl i tegngenkendelsen, og når man søger på fx navne, skal man være forberedt på at søgningen ikke er 100 % pålidelig.

Emma Sköldbberg

Lexikografi i alla väder

**Rapport från den 9:e konferensen om lexikografi i Norden,
Akureyri, 22–26 maj 2007**

I slutet av maj i år hölls den 9:e konferensen om lexikografi i Norden. Den här gången hade turen kommit till Island och organisationskommittén, som bestod av Ásta Svavarsdóttir, Guðrún Kvaran, Halldóra Jónsdóttir och Jón Hilmar Jónsson, hade valt att förlägga sammankomsten till den norra delen av ön, närmare bestämt till Akureyri. Föredragen hölls på Hótel KEA i hjärtat av staden. Konferensen samlade inte mindre än 103 deltagare: lexikografer och förläggare men också i övrigt lexikografiskt intresserade personer. Glädjande nog var samtliga nordiska länder representerade bland deltagarna, även om danskarna och norr-männen var i klar majoritet.

Digitalt format – nya ställningstaganden

Under konferensen hölls sammanlagt 40 föredrag och de ägde rum i två parallella sessioner. Det fanns, såsom brukligt vid tidigare NFL-konferenser, inget specifikt angett tema, och de ämnen som behandlades varierade stort. Men två föredrag hade valts ut som plenarföredrag och dessa inledde konferensen. Det första hölls av Jón Hilmar Jónsson och hade titeln *Lemmatisering og tilgangsstruktur – refleksjoner på bakgrunn av Íslenskt orðanet*. För det andra stod Lars Trap-Jensen och det gällde *Tilgangsstrukturen i digitale ordbøger: Overvejelser baseret på ordnet.dk*. Man kan med andra ord säga att fokus i de båda plenarföredragen låg på olika former av lexikala databaser och elektroniska lexikon, de sökmöjligheter som finns i dem i förhållande till pappersordböcker och hur dessa möjligheter i sin tur påverkar databasernas och lexikonens innehåll och struktur. Det kan t.ex., såsom lyftes fram i de två plenarföreläsningarna, gälla vad som kan utgöra ett lemma och bruket av hänvisningar.

Även flera andra föredrag på konferensen höll sig inom ämnet lexikala databaser. Jag tänker på Bolette S. Pedersens, Lars Trap-Jensens, Jørg Asmussens och Sanni Nimbs presentation av arbetet med DanNet, ett så kallat wordnet för danska språket om minst 40.000 begrepp. Detta beräknas vara klart år 2008. En annan databas, som ännu ligger i sin linda, presenterades av Ruth Vatvedt Fjeld. I detta fall gällde det en multifunk-

tionell lexikalisk databas på bokmål, och tanken är att den bl.a. ska ligga till grund för en kommande norsk elektronisk bokmålsordbok.

Rapporter från pågående och avslutade projekt

Som brukligt i dessa sammanhang hade ett antal bidrag karaktär av verkstadsrapporter. Det gäller t.ex. några föredrag med utgångspunkt i Norsk ordbok 2014. Ett av dem var Kristin Bakkens och Oddrun Grønviks presentation av utvecklingen av ett digitalt sorteringsverktyg för grundmaterialet till den kommande ordboken. Oddrun Grønvik höll också ett eget föredrag om ett redigeringsystem för behandling av större verb som *hava*, *koma* och *leggja*. Ett tredje föredrag med utgångspunkt i Norsk ordbok hölls av Eli Johanne Ellingsve och behandlade hur man kan vidga spridningen av innehållet i Norsk ordbok genom olika former av digitala portaler.

Till skillnad från föredrag i anslutning till Norsk Ordbok – där man befinner sig mitt i arbetet – gällde Torben Christiansens bidrag de arbetsuppgifter som aktualiserades vid slutredigeringen av en större tysk-dansk ordbok. Ännu en rapport avlades av Inger Schoonderbeek Hansen, och denna behandlade den nuvarande och framtida tillgången till Jysk ordbok via Internet. Laufey Leifsdóttir gav i sin tur en genomgång av hur arbetet har fortskridit med att göra de ordböcker som ges ut av förlaget Edda tillgängliga på webben. I detta sammanhang kan jag också nämna Henrik Køhler Simonsens mer teoretiskt inriktade diskussion utifrån två intranätbaserade verksamhetsordböcker, närmare bestämt Zoo-Lex och FagerbergLex, som är under utveckling.

Ordboksanvändning

Ordboksanvändning torde höra till de forskningsområden som håller på att växa sig starkare i Norden. I Akureyri var det framför allt tre föredrag som uppehöll sig kring detta ämne. Jag tänker först på Dagfinn Rødningens och Knut E. Karlsens föredrag om lexikografi ur ett pedagogiskt perspektiv. De redogjorde dels för en jämförelse av hur ordböcker och ordboksanvändning behandlas i skolans läroplaner i tre nordiska länder, dels för de erfarenheter de vunnit efter att ha varit ute och presenterat Norsk Ordbok i olika skolor.

Många av de forskare som hittills har nämnts är väletablerade och har lång erfarenhet av lexikografiskt arbete. Men NFL-konferensen lockar även yngre forskare som kanske lägger fram resultat för första gången.

En NFL-konferens kan på så sätt betraktas som en inkörsport till större lexikografiska arenor, och det är positivt. Bland de yngre forskarna återfanns bl.a. Alexandra Granström och Anki Hult. Granströms anförande gällde ordboksanvändning i relation till informationsbeteende. Den teoretiska delen av hennes föredrag var kopplad till en mindre studie av hur svenska bibliotekarier använder ordböcker i sitt arbete. Anki Hult presenterade resultaten från en loggfilsstudie av en svensk online-ordbok. Framför allt hade hon koncentrerat sig på vilka typer av ord användarna sökt efter och vad de gör när de inte får någon träff på det ord som efterfrågas.

Lexikala och fraseologiska enheter i fokus

En del föredrag ägnades åt en viss typ av lexikal enhet. I flera anföranden stod verb, och deras valens, i fokus. Den centrala frågan i Anna Braaschs föredrag var huruvida verb som har identiska eller liknande syntaktiska egenskaper också uppvisar betydelsemässiga egenskaper, och vilka dessa i så fall är. Även Sylvie Cinková tangerade detta ämne. I sitt föredrag, som för övrigt hölls på engelska, koncentrerade hon sig på vissa typer av svenska verb och hur dessa ord ska presenteras i andraspråksordböcker. Henrik Nikulas föredrag gällde hur man ska presentera mer lingvistiskt inriktad information om verbens valens på ett så användarvänligt sätt som möjligt i ordböcker.

Men också andra ordklasser uppmärksammades. Utifrån danska adverb som anger någon form av riktning diskuterade Henrik Hovmark lexikografisk representation av kontextavhängiga funktionsord. Nina Martolas föredrag ägnades huvudsakligen åt den svenska prepositionen/partikeln *åt*. Hon diskuterade bl.a. hur lemmat *åt* ser ut och huruvida *åt* förekommer i konstruktions- och valensangivelser. I detta sammanhang kan slutligen även Kristina Nikulas studie över hur åldrande och beteckningar på äldre människor representeras i enspråkiga svenska ordböcker nämnas.

Andra bidrag gällde (mer eller mindre) fasta flerordsförbindelser. Till dessa hörde Lars Vikørs diskussion kring en typologi över norska fraser. Vikør diskuterade också hur man väljer att behandla skilda slags fraseologiska enheter i Norsk ordbok. Ett annat föredrag med liknande tema, av Torben Arboe, gällde inplaceringen av fraseologiska enheter som kollokationer och idiom i Jysk Ordbog. Också mitt eget bidrag tillsammans med Maria Toporowska Gronostaj om behandlingen av kollokationer i ett kommande medicinskt elektroniskt lexikon kan räknas hit. Likaså kan mitt andra föredrag, som gällde presentationen av självstän-

diga svenska lexikala enheter som nästan enbart uppträder i en viss fras, sägas höra till detta tema.

Historiska ordböcker

Bland de ordböcker som redan nämnts har några, t.ex. Norsk Ordbok 2014, ett tydligt historiskt perspektiv. Också andra historiska ordböcker uppmärksammades i Akureyri. Jag tänker exempelvis på Mette G. Ekkers och Christian-Emil Ores föredrag om en norrön metaordbok, vilken de betraktar som ett verktyg för att samla belägg på och normera lexikala enheter hämtade från norröna texter. Vidare kan Dagfinn Worrens föredrag nämnas här. Det handlade om hur Ivar Aasen, när han skrev Ordbog over det norske Folkesprog respektive Norsk Ordbog, förhöll sig till Halldórssons Lexicon Islandico-Latino-Danicum. Ett bidrag av Asgerd Gudiksen och Henrik Hovmark om den danska Ømålsordbogen kan också nämnas i detta sammanhang. Föredragshållarna hade valt att koncentrera sig på det material som ligger till grund för ordboken och då i synnerhet transkriberade inspelningar.

Normativ lexikografi

Två bidrag var klart inriktade mot normativ lexikografi. Jag tänker för det första på Ari Páll Kristinssons presentation av den isländska Stafsetningarorðabókin, som kom 2006. Föredraget gällde framför allt hur innehållet i verket förhåller sig till de förändringar som nyligen gjordes i den isländska språklagen och vad man bör tänka på inför kommande upplagor av rättskrivningsordboken. För det andra tänker jag på Anita Ågerup Jervelunds och Jørgen Schacks diskussion kring arbetet med en ny utgåva av den danska Retskrivningsordbogen. De hade framför allt valt att koncentrera sig på några av nyheterna i förhållande till tidigare upplagor, framför allt den orddelningsprincip som man valt att arbeta efter.

Två och flerspråkig lexikografi

Samtliga bidrag ovan fokuserar i huvudsak enspråkig lexikografi. Bland föredragen fanns även åtskilliga som hade ett uppenbart kontrastivt inslag och gällde två- eller flerspråkig lexikografi. I flera av dessa bidrag behandlades arbeten där isländska utgör antingen käll- eller målspråk. Ett exempel är Halldóra Jónsdóttirs och Þórdís Úlfarsdóttirs presentation

av ISLEX, ett ordboksprojekt som ska mynna ut i en elektronisk ordbok med isländska uppslagsord och deras motsvarigheter på svenska, norska och danska. Ett annat lexikografiskt projekt, där isländska är målspråk, är en kommande ny tysk-isländsk ordbok. Metoder och problem bakom arbetet med denna presenterades av Guðrún Kvaran och Heimir Stein-
arsson.

Nyligen utgavs Skoleordbog Tysk, ett nytt hjälpmedel för tyskunder-
visning bland danska ungdomar mellan 13 och 16 år. Carsten Hansen
hade valt att lyfta fram detta verktyg i sitt anförande. En tvåspråkig ord-
bok, som fortfarande är under arbete, är Svensk-Dansk ordbok och den
presenterades av Kjeld Kristensen. Han diskuterade bl.a. ordbokens
funktionalitet, lemmaselektion och ordboksartiklarnas struktur. Åge
Lind hade istället valt att ge exempel från sitt arbete med norsk-engelska
och engelsk-norska juridiska ordböcker. Han diskuterade bl.a. de fråge-
ställningar som lexikografen ställs inför då ett begrepp i källspråket sak-
nar ekvivalent i målspråket. Också Lars Brinks bidrag tangerade detta
ämne, men föredraget gällde också det omvända fallet när det i målsprå-
ket finns ett begrepp som saknar motsvarighet i källspråket. Även Helgi
Haraldsson var inne på detta tema. Vidare diskuterade han de listor med
synonymer som återfinns i många tvåspråkiga ordböcker.

Ett föredrag av Martin Sjøkkeland ägnades de språk- och kulturkon-
takter som kännetecknade Agder från mitten av 1500-talet och tre år-
hundraden framåt. Framför allt talade han om holländare och vilka spår
holländskan satt i norskan. Också i Simon Skovgaards bidrag stod 1500-
talet i fokus. Närmare bestämt talade han om fyra latin-danska be-
greppsordböcker, hur de kan sättas in i en internationell kontext och vad
innehållet i ordböckerna kan säga om renässansmänniskans föreställ-
ningsvärld.

Ett bidrag av Patrick Leroyer behandlade ett, enligt föredragshållaren,
eftersatt studieobjekt i lexikografiska sammanhang, nämligen reseord-
böcker. Leroyer presenterade en teori för den här typen av ordböcker,
inom ramen för den generella teorin om lexikografiska funktioner, som
är starkt förknippad med Centrum för lexikografi i Århus.

Det återstår att nämna Ken Farøs och Erla Hallsteinsdóttirs föredrag i
ämnet två- och flerspråkiga idiomordböcker. Syftet med föredraget var
bl.a. att, utifrån danska, svenska, tyska och isländska exempel, ange
några generella teoretiska ramar för två- och flerspråkig idiomlexikogra-
fi.

Avslutning

Jag har nu tagit upp vissa huvudpunkter och gjort en mer tematisk genomgång av bidragen – även om många av anförandena hör till flera av ämnesområdena ovan. Det finns givetvis mycket mer att säga om varje föredrag, och jag har bara kunnat återge en begränsad del av innehållet i vart och ett av dem.

En stående punkt på NFL-konferenserna är också att generalförsamlingen sammanträder. Årets generalförsamling lockade fler medlemmar än vanligt, och det är glädjande för föreningen. På generalförsamlingen avtackades bl.a. Lars Trap-Jensen, som varit föreningens ordförande de senaste två åren. Den nya styrelsen, som är vald på två år, består av Halldóra Jónsdóttir (ordförande), Kristina Nikula (vice ordförande), Dagfinn Worren (kassör), Lars Trap-Jensen (sekreterare), Birgit Eaker (styrelseledamot), Hans Joensen (suppleant) och Nina Martola (suppleant). De som närvarade vid generalförsamlingen fick också bl.a. veta att antalet medlemmar i föreningen är relativt stabilt. Kristina Nikula informerade även om nästa NFL-konferens, som äger rum i Tammerfors, Finland, våren 2009.

En NFL-konferens är ett lämpligt tillfälle för enskilda forskare att presentera såväl pågående som framtida arbeten. Men den är också mycket mer. Den skapar möjligheter för möten och mindre formella samtal, som kan ligga till grund för kommande samarbeten över såväl projekt- som nationsgränser. Givetvis är t.ex. utflykter som den som anordnades på Island ett ypperligt tillfälle för sådana samtal. Närmare bestämt gick turen till det vackra området väster om Eyjafjörður. Det finns mycket att säga om den resan. Jag tänker exempelvis på det nyckfulla vädret, som för övrigt satte sin prägel på hela konferensen. Ömsom var det hård vind och snöblandat regn, ömsom sken solen från en klarblå himmel. De tusentals torsk huvudena som vajade i snålblåsten utgjorde – åtminstone för en landkrabba från Sverige – en märklig syn. Och mannen, iförd klänning och peruk, som sprang fram och tillbaka längs altargången i Dalvíks kyrka, kommer jag sent att glömma. Men fler detaljer av detta slag passar sig nog bättre i ett annat sammanhang.

Emma Sköldberg
forskare
Lexikaliska institutet
Institutionen för svenska språket
Box 200
SE-405 30 Göteborg
emma.skoeldberg@svenska.gu.se